

El diumenge 9 d'abril el Perú celebra la primera volta d'unes eleccions generals considerades crucials. Ollanta Humala, un exmilitar amb un discurs indigenista, és el líder de les enquestes al capdavant de la Unió pel Perú, cosa que preocupa els sectors més poderosos.

“La gent s'ha inventat Humala així com es van inventar Fujimori el 1990.” Així de clara és la sociòloga peruana Carmen Rosa Balbi quan se li demana per l'èxit del comandant retirat Ollanta Humala, que a hores d'ara és el màxim favorit per guanyar la primera volta de les eleccions a la presidència del Perú el 9 d'abril. Fa pocs mesos gairebé ningú no en sabia res, d'aquest exmilitar, llevat que havia protagonitzat una insurrecció armada pocs mesos abans que Alberto Fujimori (1990-2000) abandonés a corre-cuita el país i que era fill d'Isaac Humala, fundador del Moviment Etnocacerista, un grupuscle ultranacionalista marginal que reclama el retorn a l'imperi inca. Quan falten pocs dies per als comicis, les elits peruanes de Lima tremolen davant la possibilitat que Ollanta Humala succeeixi el decebedor Alejandro Toledo a la Casa de Pizarro, la seu del Govern peruà.

Ollanta Humala, líder del Partit Nacionalista Peruà (PNP), es presenta a aquestes eleccions sota les sigles de la Unió pel Perú (UPP). Els principals punts del seu programa donen motius de preocupació a les elits: nacionalització de les reserves d'hidrocarburs i convocatòria d'una assemblea constituent amb l'objectiu de desbaratar el “clavegueram”, tal com anomenà el líder de la UPP la política tradicional peruana.

Humala, nascut a Lima fa quarantatre anys, és la nova expressió de l'onada de centreesquerra que, llevat de Colòmbia, sacseja Amèrica del Sud des de fa cinc anys. El candidat, però, posseeix certes particularitats que l'allunyen enormement de l'argentí Néstor Kirchner —un membre progressista de l'establishment polític— i del brasiler Luiz Inácio Lula da Silva —un exsindicalista d'arrel marxista bregat a l'oposició—. En aparença, gràcies al seu discurs indigenista s'acosta més al bolivià Evo Morales, però no gaudeix del tarannà democràtic que ha adquirit aquest durant anys

La incògnita Humala

El cap de cartell de la Unió pel Perú, Ollanta Humala, a l'esquerra, és el favorit per guanyar la primera volta de les eleccions generals del Perú. El segueixen la conservadora Lourdes Flores, i el socialdemòcrata Alan García. Alejandro Toledo, actual president del Perú, a la dreta, amb un índex de popularitat molt baix, no es presenta a la reelecció.

de lluita pacífica als sindicats *cocaleros* i des dels escons del Parlament. El pas per l'exèrcit d'Humala el situa més a la vora del veneçolà Hugo Chávez. Això no obstant, quan el líder bolivarià va arribar al poder venia precedit d'una gran campanya política i militar en un país riquíssim en recursos, però completament devastat per la corrupció a tots els nivells i el nepotisme. Chávez mai no va amenaçar, abans de guanyar les eleccions, de tancar el Parlament i tampoc no va avançar que es mantindria en el poder vint anys, com així ha fet Humala. Aquest té una mica de tots: l'indigenisme de Morales, el lideratge de Chávez, el coratge de Kirchner i la capacitat de seducció de Lula. Intenta casar nacionalisme, progressisme i autoritarisme, vestit amb la roba dels indis d'Ayacucho (centre-sud), d'on prové el seu pare.

No són pocs, doncs, els que temen l'eventual triomf del candidat d'UPP. Un esdeveniment que pot ser qüestió de dies, si ens atenem al fet que ja és primer

a les enquestes, davant de la conservadora Lourdes Flores i l'expresident socialdemòcrata Alan García (1985-90), i cal tenir en compte que fa un mes es trobava a més de cinc punts de la primera. La seva progressió és, sens dubte, fulgurant, sobretot a causa del desvetllament de bona part del vot ocult tan aviat com s'ha anat acostant la cita electoral. Al Perú estan nerviosos, sobretot, els clans polítics que han manat durant els últims cinquanta anys i les multinacionals estrangeres, que en el cas espanyol són bàsicament Repsol-YPF i Telefónica. Humala, a aquestes darreres, les ha volgut tranquil·litzar dient que el que han de fer és pagar els seus impostos (l'energètica) i abaixar tarifes (la de telecomunicacions).

Guerra bruta. Ni les acusacions sobre tortures mentre va estar al capdavant de la base militar Madre Mía, a la selva central, entre 1992 i 1993, ni el seu estil groller, ni el discurs de la por dels rivals

han frenat l'ascensió imparabile d'Humala. La incògnita sobre la seva figura ha crescut al mateix ritme. La majoria dels analistes creuen que això l'afavoreix, gràcies, sobretot, a la simplicitat d'un discurs centrat en els pobres —el 54% de la població del Perú— i a atacar el sistema establert. No són pocs els decebuts amb l'encara president Toledo i aquest sentiment de frau està portant els ciutadans a fer una aposta forta per un autèntic *outsider*. Són els mateixos que

Humala, a més, s'està beneficiant de l'aguda polarització de la política peruana entre ell i Lourdes Flores. L'aspirant conservadora ha comès molts errors tàctics durant la campanya i no ha sabut contrarestar el discurs temptador del seu rival. Creia tenir les eleccions al sac i només a última hora s'ha tret de la màniga propostes ortodoxes com la de crear 600.000 llocs de treball, que pocs volen creure a aquestes altures de contesa preelectoral i que xoquen

pragmatisme dels polítics tradicionals els impedeix de presentar.

Amants del canvi. Els peruans, a més, destaquen pel fet de manifestar-se a les urnes a favor de l'opció que més radicalment representi una esperança de canvi. La sociòloga Balbi veu moltes similituds entre els comicis d'enguany i els del 1990, quan el vot anti-Mario Vargas Llosa va portar Fujimori a la Casa Pizarro. L'escriptor representava aleshores el que és ara Flores, tot i que tothom creu que la líder cristianodemòcrata és millor candidata encara que l'autor de *La ciudad y los perros*, és a dir, la dona de les mestresses de casa i dels empresaris. El seu defecte —virtut, des del punt de vista europeu— ha estat no tenir el seu discurs d'un cert populisme, la qual cosa li ha tret força davant d'Humala.

Tot i que les enquestes encara situen Flores com la vencedora en una hipotètica segona volta, s'ha de parar atenció a la posició que prengui el tercer, que segurament serà Alan García. El receptor dels seus sufragis tindrà moltes possibilitats de coronar-se president. Ideològicament, el Partit Aprista Peruà (Apra) hauria de donar suport a Humala, però tot depèn de la cintura política i de la visió de l'expresident. Arias no creu que s'alineïn amb el candidat d'UPP, ja que seria ensopegar dos cops en la mateixa pedra. "El 1990, l'Apra va donar suport a Fujimori contra Vargas Llosa i després van ser els més perseguits durant els seus anys de mandat", diu l'analista peruà. Per això descarta que la formació de García vulgui noves aventures amb qui segurament no es deixarà influir un cop hagi rebut els seus vots.

Qui arribi al cor dels desencantats que van votar Toledo fa cinc anys serà el nou president del Perú. Molts diuen que el projecte d'Humala era per al 2011, però que ell mateix s'ha vist sorprès per l'onada nacionalista que aclapara Amèrica del Sud i la receptivitat dels ciutadans a les seves idees. La desatenció de Toledo envers els problemes socials ha provocat el desprestigi del capitalisme local i han creat Humala. Ara només cal saber si el globus continuarà enlairant-se o si les alarmes enceses pels seus rivals seran escoltades o acceptades per tots els que volen seguir apostant fort.

Andreu Gomila

al 2001 van decantar-se pel cap d'estat sortint perquè volien desempallegar-se d'un règim que els havia terroritzat durant deu anys. Els que ara volen que guanyi Humala són els que han vist a la televisió com Morales era elegit àmpliament a la veïna Bolívia i il·lusionava tot un poble. Són els que no han ensumat la lloada bonança econòmica que ha viscut el país els últims anys.

"El veiem com un militar democràtic al 2000 i ara el veiem com un paio molt perillós", diu el polític César Arias. Una percepció que comparteixen molts col·legues d'aquest periodista i professor de la Pontificia Universidad Católica del Perú, que temen per damunt de tot les derives autoritàries d'Humala. "És un nacionalista de tall militarista, coherent amb l'educació peruana, que fa desfilar els nens a les escoles", afegeix Arias. Però tots, també, coincideixen a l'hora d'entendre com pot ser la primera opció de vot de molts peruans. El candidat d'UPP diu el que la gent vol sentir: els ofereix un govern proteccionista que defensi el pobre davant dels embats del mercat.

Duel a dues voltes

Les enquestes assenyalen que en la primera volta de les eleccions peruanes Ollanta Humala (UPP) podria obtenir el 33% dels vots, seguit de Lourdes Flores (UN) amb el 27% i d'Alan García (APRA) amb el 22%. Es preveu, doncs, que els dos primers candidats hagin de disputar la presidència en una segona volta al maig.

frontalment amb l'embranchida de l'aspirant nacionalista: legalització del conreu de fulla de coca —ja que en viuen entre 200.000 i 300.000 famílies—, inversió de 1.500 milions d'euros anuals en el famolenc sector agrícola, proteccionisme, represa del control dels recursos naturals, trencament del tractat de lliure comerç amb els Estats Units, acostament a Veneçuela i Bolívia, enfrontament amb Xile, etc. Totes aquestes propostes són, de fet, les que la gent diu que vol a les enquestes, però que el